देउखुरिया थारू भाषिका र स्तरीय नेपाली भाषाको व्यतिरेकी विश्लेषण

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली भाषा शिक्षा विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको नेपा.शि. ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधकर्ता

विमला आचार्य

दोस्रो वर्षको परीक्षा क्रमाङ्क २८०६८१/०६१

क्याम्पस रोल नं. १००२

त्रि.वि.दर्ता नं. २३४५५/८८

शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०६४

निर्देशकको स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय स्नातकोत्तर तह नेपाली विषयका छात्रा श्री विमला आचार्यले **देउखुरिया थारू भाषाका र स्तरीय नेपाली भाषाको व्यतिरेकी विश्लेषण** शीर्षकको शोध मेरा निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । परिश्रमपूर्वक तयार पार्नुभएको यस शोधकार्य प्रति म सन्तुष्ट रहेको छु । अतः यस शोधपत्रलाई आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

शोध निर्देशक

....

प्रा.डा. हेमाङ्गराज अधिकारी

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

शिक्षाशास्त्र सङ्काय,

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

कीर्तिपुर

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग, कीर्तिपुर

मूल्याङ्कन समिति

क्र.सं.	**नाम दस्तखत**	
१		....
२.		....
३.		....
४		....
५.		....

मितिः २०६३/ /

कृतज्ञताज्ञापन

शोधकार्य निश्चय नै जटिल हुँदोरहेछ । त्यसमा पनि भाषाजस्तो गहन विषयमा कलम चलाउँदा अझै अप्ठ्यारो महसुस भएको कुरा शोधकार्यको लेखनपछि अनुभव भयो । भाषा सागर हो, जहाँ अमूल्य रत्नहरू लुकेर रहेका हुन्छन् । यस्ता भाषिक रत्नहरूको अध्ययन, अनुसन्धान र प्रकाशन जति गर्न सक्यो उत्ति नै भाषा समृद्ध हुँदैजाने कुरा निश्चित छ । देउखुरिया थारू भाषिकामा के-कस्ता परिवर्तनहरू भएका रहेछन् , भनेर हेर्नु वाञ्छनीय देखिएकाले यो शोध कार्य गरिएको हो । प्रस्तुत शोधपत्रको शीर्षक चयन देखि अन्त्यसम्म यो आकारमा ल्याउन सारगर्भित निर्देशन तथा पथप्रदर्शन गर्नुहुने परमादरर्णीय गुरुवर प्रा.डा. हेमाङ्गराज अधिकारीज्यू प्रति म कृतज्ञ छु ।

शोधकार्य तयार पार्ने सिलसिलामा अन्यौलग्रस्त मनस्थितिमा श्रद्धेय गुरु प्रा.डा. हेमाङ्गराज अधिकारीज्यूले दिनुभएको उचित निर्देशन मेरो जीवनकै मार्गदर्शक भएको छ । यसै शोधकार्य लेखनको सिलसिलामा उचित सहयोग र सद्भाव राख्नुहुने श्रदेय गुरुवर प्रा.डा.रामचन्द्र लम्सालज्यूप्रति आभारी छु । त्यस्तै शोधलेखनका क्रममा उचित प्रेरणा र प्रोत्साहन दिनु हुने आदरणीय गुरु डा. पारमणि भण्डारीज्यूप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । शोधप्रस्ताव पारित गर्नदेखि लिएर शोधकार्य सम्पन्न गर्नसम्म उचित सुझाव र सहयोग प्रदान गर्नुहुने आदरणीय गुरु सह.प्रा. भोजराज ढुङ्गेलज्यु प्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

प्रस्तुत सोधकार्यको सामग्री सङ्कलन, सत्यापन तथा विश्लेशणका कममा अवस्यक सहयोग गर्नुहुने देउखुरिया थारू भाषाविद गोपाल सर्वहारीज्यु प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्न चाहन्छु । त्यसैगरी सहयोग गर्नुहुने मेरा मित्र नन्दिता पौडेल, कल्पना लोहनी, दिपक बावु निरौला, वहिनी भुवेश्वरी वढु लगायत सम्पुर्ण सहृदयी साथिहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस शोधपत्रलाई शुद्ध टङ्कन गरी सहयोग गर्ने भाई शशी तुलाधरलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

शोधार्थी

विमला आचार्य

विषय-सूची

अध्याय - एक

शोधपरिचय

१.१ शोधशीर्षक १

१.२ शोधप्रयोजन १

१.३ समस्याकथन १

१.४ अनुसन्धानको उद्देश्य ४

१.५ पूर्वकार्यको समीक्षा ४

१.६ अध्ययनको औचित्य ८

१.७ अध्ययन विधि ११

१.८ अध्ययनको सीमाङ्कन १२

१.९ अध्ययनको रूपरेखा १२

अध्याय दुई

सैद्धान्तिक अवधारणा र थारू भाषाको पृष्ठभूमि

२.१ व्यतिरेकी विश्लेषणको सैद्धान्तिक अवधारणा १४

२.२ व्यतिरेकी विश्लेषणको उपयोगिता १५

२.३ व्यतिरेकी विश्लेषण प्रक्रिया १६

    २.३.१ समतलीय प्रकृतिको व्यतिरेकी विश्लेषण १६

    २.३.२ उर्ध्वतलीय प्रकृतिको व्यतिरेकी विश्लेषण १६

२.४ थारू जातिको ऐतिहासिक पृष्ठभूमी १६

२.५ थारूभाषा १८

२.६ थारू संस्कृति २०

२.७ थारू जाति प्रमुख चाडपर्वहरू २०

२.७.१ माघी (माघेसक्रान्ती) २०
२.७.२ वर्का आटवारी २१
२.७.३ डस्या (दशैं) २१
२.७.४ डेवारी (तिहार) २१
२.७.५ जितीया पावैन २२
२.७.६ ढुरहेरी (होली) २२
२.७.७ गुरीया/गरही (नागपञ्चमी) २२
२.७.८ अष्टम्की (कृष्ण जन्माष्टमी) २२
२.८ सारांश २२

अध्याय – तीन

देउखुरिया थारू भाषिकाको शब्दभण्डारको अध्ययन

३.१ शब्दवर्गका आधारमा देउखुरिया थारू भाषिकाको शब्दभण्डार २४
३.१.१ नाम शब्द २४
३.१.२ सर्वनाम २७
३.१.३ विशेषण शब्द २९
३.१.४ क्रिया ३१
३.१.५ नामयोगी ३४
३.१.६ क्रियायोगी ३४
३.१.७ संयोजक शब्द ३७
३.१.८ विस्मयादीवोधक शब्द ३७
३.१.९ निपात शब्द ३८
३.२ विभिन्न क्षेत्रसँग सम्बन्धित शब्दभण्डारहरू ३९
३.४ सारांश ४४

अध्याय चार

शब्दको रूपायन प्रक्रिया

४.१. रूपायन ४५

४.१.१ नाम वर्गका शब्दहरूको रूपायन ४५
४.१.२ वचनका आधारमा नामशब्दको रूपायन ४६
४.१.३ कारक तथा विभक्तिको आधारमा नामको रूपायन ४७
४.२ सर्वनाम शब्दको रूपायन ५०
४.२.१ वचनका आधारमा सर्वनामको रूपायन ५०
४.२.२ पुरुषका आधारमा सर्वनामको रूपायन ५१
४.२.३ विभक्तिका आधारमा सर्वनामको रूपायन ५१
४.२.४ आदरका आधारमा सर्वनाम रूपायन ५२
४.३ विशेषण शब्दको रूपायन ५४
४.३.१ लिङ्गका आधारमा विशेषणको रूपायन ५५
४.३.२ वचनको आधारमा विशेषणको रूपायन ५५
४.४ कारकका आधारमा विशेषणको रूपायन ५६
४.४.१ आदरका आधारमा विशेषणको रूपायन ५६
४.१.४ क्रियाको रूपायन ५८
४.५ लिङ्गको आधारमा क्रियापदको रूपायन ५८
४.५.१ वचनको आधारमा क्रियाको रूपायन ५९
४.५.२ पुरुषका आधारमा क्रियाको रूपायन ५९
४.५.३ कालका आधारमा क्रियाको रूपायन ६०
४.५.४ पक्षको आधारमा क्रियाको रूपायन ६१
४.५.५ कारण- अकरणका आधारमा क्रियाको रूपायन ६२
४.६ सारांश ६४

अध्याय – पाँच

कारक र विभक्तिको प्रयोग

५ कारक, विभक्ति प्रयोगको व्यतिरेकी विश्लेषण ६६
५.१ कारकको परिचय ६६
५.२ विभक्तिको परिचय ६६
५.३ कारक र विभक्ति ६७

५.३.१ कर्ता कारक ६८
५.३.२ कर्मकारक र विभक्तिको प्रयोग ६९
५.३.३ करण कारक र विभक्तिको प्रयोग ६९
५.३.४ सम्प्रादनकारक र विभक्तिको प्रयोग ७१
५.३.५ अपादानकारक र विभक्तिको प्रयोग ७१
५.३.६ सम्बन्धकारक र विभक्तिको प्रयोग ७२
५.४ अधिकरण कारक र विभक्तिको प्रयोग ७३
५.५ सारांश ७५

अध्याय छ

उसंहार

६.१ निष्कर्ष ७६
६.२ शैक्षिक प्रयोजन ७९
६.३ सुझावहरू ७९
६.४ भावी अनुसन्धानका थप पक्षहरू ८०
सन्दर्भसूची ८२